

Vilijam Rajan

POSLEDNJA ODMAZDA

Preveo Lazar Milić

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

1.

Sneg, susnežica ili tako nešto, kovitlalo se oko njih poput dima. Izgledalo je kao da se mrzne pri dodiru, prekrivajući im odeću beličastim sjajem. Danima je već padalo, te pažljivo zakoračiše na zaleđenu stazu koja ih je vodila do odredišta.

Kapetan Aleksej Dimitrijevič Koroljev imao je loš predošćaj dok je pratio direktora *Prve mikojanske poljoprivredne zadruge*. Za njima su išla dva uniformisana milicajca i detektiv Jasimov. Koroljev je od početka osećao da će ovo biti neprijatan zadatak. Direktor im je to i rekao kada su ga obavestili da će ispitati jednog od njegovih ljudi. Isprva je bio raspoložen za saradnju, međutim, kada su mu rekli da je to Šiškin i da treba da im pomogne da ga pronađu, promenio je stav.

„Šiškin, Šiškin, Šiškin“, ponavljao je dok je pregledao kartice u drvenom ormanu. „Evo ga. Sedmi radnički hostel. Trebalo je da pretpostavim.“

Koroljev ne ume da čita misli, ali jasno je da je „sedmi radnički hostel“ na lošem glasu; dok su mu se približavali, pretpostavio je i zbog čega. Direktor se zaustavio i pokazao na dugačku drvenu jednospratnicu, čiji se krov skoro savio pod težinom snega. Kako hostel nije imao oluke, ledenice su celom dužinom visile kao zavesa, sve do smeta koji je dopirao do pola zida. Ispod samog krova videlo se nekoliko prozorčića, dok su ostali bili zamenjeni svim i svačim. Bilo je to jedno od onih mesta na kome se radnici tek pridošli sa sela zatvore, okrenu sebi i prenesu zavičaj na prostor ne veći od štale.

Ovakvi ne vole strance. Ne vole čak ni one iz okolnih hostela. Ovo mesto je ostrvce u gradskom okruženju. Zapravo, ono i nije u Moskvi, čak ni u Sovjetskom Savezu – nalazi se negde sasvim drugde.

„Druže, ja tamo ne ulazim“, neodlučno reče direktor, „a pravo da vam kažem, ne bih ni vama savetovao. Pokazao sam vam gde spava. Da sam na vašem mestu, sačekao bih da izađe.“

Koroljev je slegnuo ramenima, pogledao Šiškinovu fotografiju i prosledio je ostalima ne bi li im osvežio pamćenje. Široko lice, gusta plava kosa, kratko očiššana sa strane, zaobljena i čvrsta vilica, pravilne usne. *Ne izgleda kao ubica – zapravo, ima nečeg otvorenog i svežeg u ovom licu.* Ipak, Šiškin i njegov brat navodno su pili, a alkohol, Koroljev to odlično zna, od sveca napravi đavola. Brat je bio poslovođa u fabrici gume u Frunzinskom okrugu, i izgleda da je odbio da zaposli Šiškina kada ga je ovaj molio. Male stvari postanu velike kada votka proteče venama. Jednom je imao slučaj u kojem su dvojica muškaraca iskasapljena zbog kiselog krastavca.

„Koliko ljudi ima unutra?“, upita Koroljev.

„Oko petsto duša“, reče direktor, a Koroljev je znao šta to znači – prijatelji i rođaci koji ne rade u zadrugi, neprijavljene smrti i rođenja. Oko hostela se mogla primetiti gomila dece u odrpanoj obući, od kojih polovine nema na spiskovima.

„Vidite na šta mislim“, rekao je direktor pokazujući glavom ka grupi namrgođenih ljudi na jednom od ulaza. „Moj autoritet ovde prestaje. Dođavola, ni partijski službenici ne posećuju to mesto. Ovde sve rešavaju na svoj način i najbolje je da ih ne diramo.“

Kapetan pogleda radnike ispred vrata – mišićave, isflekane, opake sirovine koje, sudeći po izgledu, ne vole mnogo miliciju. Opet je bacio pogled na Šiškinovu sliku.

„Pa, ovako ili onako, moraćemo da uđemo da razgovaramo sa njim.“

Pogledao je milicajce – nisu baš bili srećni što su tu, ali će obaviti svoju dužnost. Jasimov se očito pomirio sa sudbinom i Koroljev ga uhvati kako lupka po džepu u kojem drži revolver. Već su viđali ovakva mesta u kojima vladaju drugačija pravila od onih u gradu, gde direktori žmure jer su im očajnički potrebni radnici da bi se ispunila norma. Koroljev pođe ka ulazu, nadajući se da pozornici idu za njim. Kada su se približili, radnici se pomeriše u stranu. Ipak, u njihovim surovim očima videlo se da nisu dobrodošli i on začu kako kreću za njima, presekavši im i odstupnicu.

Otvorio je vrata i ušao.

Bilo je kao što je i pretpostavio – kao u mravinjaku, ako su ti mravi ljudi koji žive u Moskvi, leta gospodnjeg 1937. Sve je vrvelo od ljudi i njihovih stvari. Duž jednog zida bile su sobice za porodice, slične stajama, sa ćebadima i čaršavima na vratima, ne bi li se obezbedilo bar malo privatnosti. Svaki preostali pedelj podala bio je popunjen krevetima, dušecima i prekrivačima, na kojima su ostali žitelji spavali, sedeli, igrali karte, pili, pušili i činili sve što se radi u svom domu – osim što se ovde životni prostor deli sa još petsto duša. Sa neverovatno isprepletenih konopaca visile su mokra odeća i posteljina, potpuno zaklanjajući pogled na krov. Koroljev je stajao i upijao prizor, a zatim je lagano krenuo kroz prostoriju, zagledajući svako lice i istovremeno shvatajući da i njega podjednako pažljivo posmatraju.

Produžio je kroz ljude koji su stajali između kreveta i ograđenih delova. *Barem je toplo*, pomislio je, *kao u štali*. Čelične peći poredane po sredini na svakih sedam-osam metara, verovatno su manje grejale od ljudi zbijenih oko njih. Nema svrhe pitati za momka, ovde mu niko ništa ne bi rekao. Njihovo prisustvo već je ličilo na kamičak bačen u baru – talas tišine širio se od njih, sve dok nije izgledalo da se čuju samo pete njegovih

potkovanih cipela. Proklinjao je svoje nove, lepe cokule koje su odudarale od ovog mesta poput kristalnog lustera, lepeći mu oznaku koja mu se nije dopadala. Ipak, nema i musava lica radnika, obučena u znojavu odeću, okretala su se jedna za drugim, olakšavajući mu potragu za Šiškinom.

Hostel je bio podeljen na dve sobe, sa zajedničkim delom za kuvanje i pranje. Što su više odmicali ka središtu zgrade, to su njegove cokule dizale manju buku. Sada su se čuli drugi zvukovi – kašljanje, šuškanje odeće, hrkanje usnulih radnika, kapanje vode, pijukanje pileta koje se provlačilo između kreveta. Ni traga od Šiškina, ali to treba da im bude najmanja briga. Ženu i decu uvodili su u spavaonice dok su mlađe muškarce budili, kako bi svojim krmeljivim očima pogledali milicajce. Koroljev je čuo kako ih prate kroz zgradu, ali nije se osvrtao. Da jeste, morao bi da se suoči sa njima, a to bi značilo nevolju. Ispravio je leđa i nastavio, iznenada osetivši toplotu iz kuhinje. Potom je ugledao zajapurene žene nad šporetima na špiritusu, koji su hučali kao visoke peći.

Druga prostorija ličila je na prvu, a njihov dolazak ponovo je izazvao pažnju. Razbarušeni mladić sa harmonikom prestao je da svira čim je ugledao špicaste, smeđe *buđoni* kape dvojice milicajaca. Ostala lica, seda i ostarela, okretala su se ka njima, posmatrala ih i pitala se šta traže ova četiri uljeza. U najzabacjenijem ćošku, sedokosi čovek sa bradicom i orlovskim nosom čitao je okupljenima. Iako se to Koroljeva ne tiče, kladio bi se u platu da je u pitanju bivši sveštenik koji čita Bibliju. Čitač je podigao glavu i, ne skidajući pogled sa uljeza, tiho izgovorio nekoliko reči posle čega se njegova publika razišla. Koroljev je gledao kako stavlja knjigu u torbu i seda na krevet ne bi li video njihov dolazak. Iako u čovekovim očima nije bilo straha, Koroljev je skrenuo pogled kako bi mu pokazao da nisu ovde zbog njega.

Čim se okrenuo, ugledao je usnulog Šiškina. Opet ga je iznenadila plava kosa, ali i umorno lice. Moskva nije bila nežna

prema nasmejanom mladiću – nos mu je bio iskrivljen nečijom pesnicom, a na levoj obrvi video se svež ožiljak. Koroljev se sagnuo da prodrma Šiškina, ne obazirući se na svetinu iza sebe, kao ni na masu koja je zaprečila izlaz. Misliće o tome kad bude bilo vreme.

„Probudi se, građanine.“

Mladić se osećao na alkohol i videlo se da se nije brijao dan ili dva. Kada se onako bunovan okrenuo, Koroljev je primetio tamne mrlje na prljavoj odeći i skorelu krv na zglobu. Ponovo ga prodrma i Šiškin iznenada otvori oči, kao da se trgnuo iz ružnog sna.

„Šiškin, Ivan Nikolajevič Šiškin – to si ti, zar ne?“

Mladić se nekako pribrao i lagano klimnuo glavom, iako se činilo da ni sam nije siguran šta ga pitaju.

„Ja sam Koroljev, kapetan Koroljev iz *Istražnog odeljenja moskovske policije*. Iz Ulice Petrovka.“

Čuo je kako se njegove reči prenose zgradom. Svi znaju za Petrovku. Kažu da je to sovjetski Skotland jard.

„Šta hoćeš?“, procedi Šiškin jezikom odebljalim od pića.

„Gde si bio sinoć, građanine?“

Nešto se uskomeša u mladićevim očima, više uznemirenost nego prisećanje.

„Ovde. Ovde sam bio.“

„Šta ti je to na ruci, građanine? Krv?“

„Ne znam. Malo sam popio. Šta s tim? Možda sam se potukao.“

„Jesi li išao kod brata, kod Tolje? Jesi li tamo pio?“

„Ne, bio ovde, sam“, reče neubedljivo.

„Njegov komšija te je video kako dolaziš u osam časova. Kasnije je čuo kako se raspravljaš sa bratom. Potom metež, pa tišinu. To si bio ti, zar ne?“

Šiškin nije pokušavao da se raspravlja. Naprezao se da se seti prethodne večeri, iako to u stvari nije želeo.

„Mrtav je, građanine“, rekao je Koroljev. Šiškin je prebledeo. Možda se prisetio nečega, možda mu se javila jasna slika bratovljevog lica pre nego što ga je prvi put udario.

„Ta krv na šaci – od čega je?“, ponovio je Koroljev.

„Krv?“, začudi se Šiškin, „kakva krv?“

Koroljev je sačekao da mladić spusti pogled na sasušenu krv i umrljanu jaknu, a zatim i da proguta knedlu.

„Kako si se vratio? Peške?“

„Ne znam.“

„Dakle, bio si tamo?“

„Ne“, reče Šiškin, izbegavajući islednikov pogled.

„Moraš poći sa nama, građanine. Treba da odgovoriš na neka pitanja.“

„Sve je to laž. Sused laže. Bio sam ovde. On ga je ubio, najverovatnije. Želeo je njegovu sobu, dobra je. Ubiti čoveka zbog sobe – ni sam đavo ne bi učinio tako nešto.“

Koroljev se okrenuo i video zaprepašćenje na licima najbližih.

„Može li neko da potvrdi da je ovaj čovek sinoć, između osam i jedanaest, bio ovde? Bilo ko?“

Koroljev se osvrnuo i na trenutak pomislio kako će sve biti u redu. Samo na trenutak.

„Zašto bih ubio brata?“, prekide Šiškin tišinu. „Braćo, znate kakvi su ovi – prišiju vam svakakve laži. Ne dopustite da platom za tuđ zločin.“

Radnici su razmišljali u tišini i Koroljev oseti kako se čitav slučaj okreće protiv njega.

„Nađeni su otisci na čekiću, građanine. Ako nisu tvoji, slobodan si. Imaš moju reč.“

Stariji muškarac plavih očiju i rumenog, bradatog lica, progurao se kroz masu u pratnji starije žene. Starica je imala ovalno lice, kožu ogrubelu od godina na njivi i ravnu, sedu kosu ispod marame. Biće da su to upravnici hostela.

„Vanja, zakuni se da nemaš ništa sa ovim“, reče žena dubokim, skoro muškim glasom. Prijatan glas, ali čvrst poput stene.

„Ništa, kažem vam. Bio sam ovde. Niko se ne seća jer sam spavao.“

„Zbog čega nisi iznenađen, građanine? Brat ti je ubijen, a ti samo poričeš krivicu. Ne žališ za njim?“ Koroljevljeve reči visile su u vazduhu i on krajičkom oka spazi kako ljudi potvrdno klimaju glavom. Ipak, oseća da je najvažnije da posmatra Šiškina, možda ga slomi ledenim pogledom.

„Izvrćeš stvari – to vi đavoli radite. Bio mi je brat, nikada mu ne bih naudio.“

„Šta ćemo sa krvlju, građanine?“ Koroljev ga pritisnu, znajući da publika želi odgovore.

„Kakva krv? Potukao sam se, to je sve. Ovo vi radite ljudima. Probudite ih i napričate im svašta. Zbunjujete ih. Koliko mi je poznato, on je živ.“

„Mrtav je“, reče Koroljev ravnodušno. „Udaren je čekićem. Tri puta. Prvi udarac mu je smrskao levu jagodičnu kost.“

Koroljev prisloni Šiškinu palac na lice.

„Drugi mu je zakačio desnu jagodičnu kost i smrskao plećku na istoj strani.“

Ovog puta ga je blago udario po ramenu. Potom mu je srednji prst spustio na teme.

„Poslednji mu je zadao ovde, napravio rupu od pet centimetara i potpuno mu rascepio lobanju. Bio sam prisutan kada ga je lekar pregledao. Brat ti je zaista mrtav.“

Mladić se trzao svaki put kada bi ga Koroljev dodirnuo.

„Nisam ništa učinio Tolji“, prošaputao je. „Kunem vam se, voleo sam ga.“

„Možda si bio ljut na njega?“

„To su sve laži, nisam ga video nedeljama. Još uvek je živ, znam da jeste.“

Bradati čovek pogleda Koroljeva. „Dakle, Tolja je mrtav.“

„Mrtav kao neko kome su razbili lobanju čekićem.“

„Bilo koji huligan sa ulice mogao je to da učini. Nema razloga da okrivljujemo našeg Vanju.“

„Da, samo što je viđen kako ulazi u Toljinu sobu malo pre njegove smrti i kako potom odlazi. Ako otisci sa čekića pripadaju nekom drugom momku, onda ćemo razmisliti o svemu. Trenutno se čini da je Vanja onaj koga tražimo. Moram da ga vodim.“

Ove reči uskomešaše masu. Širenje ramena, pomeranje unapred, preteći pogledi – sve je govorilo da bi ga neki od njih rado sprečili da odvede Šiškina. Pogledao je starije u potrazi za odgovorom, razmišljajući šta li im prolazi kroz glavu. Činjenica je da su se izborili za malo nezavisnosti u ovoj šupi od hostela, ali čak i oni znaju da će pre ili kasnije morati da ga predaju.

„Dajem vam reč: vratiće se ukoliko se otisci ne slažu. Ali ovde se radi o ubistvu, drugovi. Mora poći sa mnom.“

Bradati čovek lagano klimnu glavom. „Ne mogu da poverujem da bi Vanja učinio takvo delo.“

Čitač Biblije istupi. Tiho je govorio, ali je očito posedovao izvestan autoritet u hostelu. Činilo se da je čoveku sa bradom laknulo zbog ove upadice.

„Vanja, reci nam čega se sećaš od sinoć, i gde si bio.“

„Bio sam ovde, cele noći.“

„Nisi, Vanja. Došao si tek posle treće smene. Jesi li posećio Tolju?“

Mladićevo lice najednom se zgrčilo.

„Jesam, bio sam tamo“, jecao je mladić.

„I pio si.“

„Jesam, neka mi gospod oprost, jesam. Ali, ne sećam se šta se dogodilo. Nemoguće da sam ga ubio. Nemoguće.“

Šiškin je rukama trljao lice, zbog čega ga je Koroljev jedva čuo. Ipak, i to je bilo dovoljno. Stavio mu je ruku na rame i blago rekao:

„Ustani, Šiškin. Idemo do kola.“

Nesrećnik je poslušao i detektiv ga povede. Izgledalo je kao da će neko od radnika da im prepreči put, ali čovek sa Biblijom odmahnu glavom, i oni se odmakoshe.

Napolju je zima štivala, što je pokolebalo Šiškina i okrenuo se kao da bi se vratio. Međutim, Čitač Biblije uze ga za drugu ruku i pođe sa njima. Muškarci i žene uporno su ih pratili u tišini, ne obazirući se na pahulje. Jedino se čulo zavijanje fabričke sirene u daljini i škripanje snega pod njihovim nogama. Šiškin je pognuo glavu i Koroljev oseti kako se mladićevo telo grči od jecaja.

„Šta će biti sa mnom, sveti oče?“, prošaputao je Čitaču Biblije, koji okrenu glavu da vidi reakciju Koroljeva, ali se on potrudio da je ne bude.

„Stavi se u ruke gospoda, Vanja. Moli se njemu, Devici i svecima. Moli za oproštaj i ja ću se moliti za tebe. Svi ćemo.“ Govorio je veoma tiho i Koroljev se nadao da ga milicajci nisu čuli.

Kada su stigli do kola, milicajci uguraše Šiškina na zadnje sedište i sedoshe kraj njega sa obe strane. Mladić je među njima izgledao sitno. Koroljev se okrenu ka svešteniku, i dalje bezizražajnog lica.

„Hvala, družo. Tvoja pomoć bila je od velike koristi. Pohvalićemo te kod direktora.“

Čitač Biblije prihvati pruženu ruku, pitajući se, možda, kako će Koroljev to učiniti ako mu ne zna ime. Međutim, ovoga to nije ni zanimalo – želeo je samo da ode kući i zaboravi današnji dan.

2.

Možda su rupe na putu razbistrile mladićevu glavu, te se svega setio pre nego što su stigli u Ulicu Petrovka. Psovao je sebe, jecao, udarao se šakama po glavi dok je Koroljev zapisivao priznanje, zaustavljajući ga povremeno da bi razjasnio detalje. Priča je bila sumorna, i kada je završio, protrljao je krvave rukave i postavio pitanje na koje je i Koroljev tražio odgovor: „Zašto?“ Odgovora nije bilo. Da, želeo je posao u fabrici gume, ali ne toliko da bi ubio brata. Ipak, setio se da je to uradio. Dok je potpisivao priznanje, suzama je razmazivao mastilo. Koroljev ga potapša po ramenu, a potom ga milicajci odvedoše u ćeliju.

Slučaj nije bio težak, ali je Aleksej bio zadovoljan što su ga brzo rešili, te je počeo da slaže fasciklu za kancelariju upravnika. Međutim, osećaj zadovoljstva zbog obavljenog posla nestao je kada je hartija u njegovoj ruci zašuškala. Brzo ju je spustio na sto i pritisnuo, zagledan u pobebele gležnjeve i svestan da je to jedini način da zaustavi drhtanje ruku. *Sve mu se odjednom skupilo i to je sve*, ubeđivao je sebe. Zima je bila duga, a gospod zna da se čak i najhrabriji snužde tokom zimskih meseci. Kada je poslednji put bio opušten? Setio se jednog davnog letnjeg dana, kada je ležao kraj reke u hladu drveta, sa Ženjom u zagrljaju i usnulim Jurijem pored. Kada je to bilo? Razveli su se pre više od dve godine, a i dugo pre toga nisu bili srećni. Sin mu je bio mali, veoma mali, kosa mu je još uvek bila meka kao paperje. Možda pre tri godine?

„Prokletstvo“, uzdahnua je kada je shvatio da je prošlo bar pet godina. Jasimov iznenađeno podiže pogled sa izveštaja.

Koroljev se osmehnu na silu. Kolega mu uzvрати osmehom i saosećajno klimnu glavom.

„Na trenutak sam se zapitao kako će saopštiti vesti porodici. Dobro si to obavio, Ljoška.“ Jasimov se zavalio u stolicu i zadovoljno uzdahnuo. „Da ti kažem nešto –vazduh slatko miriše nakon takve nevolje.“

„Da“, složio se Koroljev, pomislivši da bi vazduh mirisao još slađe kada bi mogao da se naspava. Dotle je došlo da se stalno pita ima li svrhe da se uveče svlači, kad jedva da i boravi u krevetu. Ali večeras će odspavati osam sati, oprati stvari i pojesti nešto toplo.

„Ubiti sopstvenog brata“, reče Jasimov i zavrte glavom.

„Alkohol nema porodicu“, odgovori Koroljev, uzimajući drugi dosije.

„Ipak, ništa nije skroz rđavo“, reče Jasimov, koji je i sam razmišljao da pre kuće svrati na piće.

„S tim se slažem“, kaza Koroljev. „Ništa na svetu nije crno-belo.“

Nikako, pomislio je, život je uglavnom kao suton, sivi početak noći.

Čim se spustio niz široke stepenice i našao ispred Petrovke broj 38, Koroljev je krenuo kući kroz moskovsku gužvu, sada već potpuno miran. Pošao je dužim putem, preko Crvenog trga ka Kremlju, pored Spaske kule sa nedavno postavljenom crvenom zvezdom, koja je poput svetionika nade sijala na mračnom nebu. U trenutku ga je ohrabrila, i on odjednom oseti ponos što ima toliko sreće da bude sovjetski građanin i živi u glavnom gradu zemlje koja je uzor drugima. Međutim, utom se prisetio straha koji vlada gradom, naročito među članovima partije. Radni sastanci u Ulici Petrovka više nisu mirni događaji kao pre šest meseci, već su sve dramatičniji. Aktivisti optužuju jedni druge za nesmotrenost, prikrivanje klasnog porekla,

pripadnost menjševicima, ili još gore, podršku prognanom Trockom. Malo-malo pa bi neki od njegovih kolega nestao.

Koroljev se nije isticao, uvek je sedeo pozadi i bio zahvalan što nikada nije pristupio partiji. Međutim, ni vanpartijci nisu sigurni, jer država očekuje potpunu lojalnost svih građana. Uprkos činjenici da se borio na strani Crvene armije i da već dvadeset godina podržava revoluciju, Koroljevljeva odanost nekim pojedincima i verovanjima ugrozila bi ga ukoliko bi izašla na videlo.

Ipak, slučaj sa ikonom u koji je bio umešan prošle godine, taj najočitiiji primer njegove podeljene privrženosti, na kraju se neočekivano završio u njegovu korist. Čitav slučaj ostao je strogo poverljiv, što je verovatno i bolje, ali su povrede koje je zadobio tokom istrage svedočile o opasnostima kojima je bio izložen, što mu je donelo i Orden crvene zvezde, o kojem mu je bilo zabranjeno da govori. Prema Jasimovljevim rečima, većina ljudi misli da je Koroljev razotkrio neku kontrarevolucionarnu zaveru i u gušenju pobune lično pomogao NKVD-u, čije pripadnike nazivaju *čekisti*. To je na izvestan način tačno; pravu istinu u Ulici Petrovka niko ne zna osim njegovog šefa, a ni Popov ne zna baš sve.

Ipak, tamnocrvena emajlirana zvezda koju je po naređenju Popova nosio na grudima dok je na dužnosti, podigla je nekakav sigurnosni zid oko Koroljeva, čak i oko Jasimova. Međutim, daleko od toga da je spokojan. Na kraju krajeva, kada bi pojedini detalji iz slučaja sa ikonom izašli na videlo, istog trenutka ponovo bi upoznao zidove ćelije u Lubjanki. Zato u doglednoj budućnosti ne želi da ima bilo kakve veze sa čekistima, sve dok ne zaborave da postoji. A dok se u to ne uveri, držaće u svom ormanu u spavaćoj sobi spreman koferčić; nikad se ne zna hoće li jedne noći doći po njega, sa kartom za Sibir u jednom pravcu.

Koroljev se našao u Ulici Boljšoj Nikolo-Vorobinski, ispred zgrade u kojoj je živeo. Otresao je sneg sa čizama pre nego što je

otvorio masivna ulazna vrata, pustivši tračak svetlosti na ulicu. Pogled mu je pao na crveni pečat koji je *Državna bezbednost* pre dve nedelje okačila na Kotovljev stan. Pečat se lagano njihao na promaji, kao neoboriv dokaz da njegova zabrinutost nije neosnovana. Nesrećni Kotov, do pre dve nedelje rukovodilac u jednom ministarstvu, čitavog prethodnog meseca bio je nervozan i ispijen. Sada su nestali i on i žena, a jedini dokaz njihovog odlaska jeste taj prokleti pečat koji će visiti sve dok ne isprazne stan i ne dodele ga nekom drugom. Dok se penjao stepenicama, Koroljev se ponovo oseti živim. Stan je delio sa lepom Valentinom Nikolajevnom i bio je svestan da ga svi smatraju srećnikom.

Čuo je Natašin smeh dok je otključavao vrata, međutim, kada je ušao u zajedničku sobu, lice Valentinine kćerke bilo je ozbiljno i prikovano za svesku u koju je nešto zapisivala. Nije ga čak ni pogledala. Valentina Nikolajevna je spustila knjigu koju je do malopre čitala i ustala sa starog kreveta. Raspoloženje mu se popravljalo svaki put kada bi je ugledao; čovek lako može da zaroni u te oči boje mora i zapliva ka horizontu.

„Jesi li gladan?“, upitala je.

Poslednjih meseci imali su dogovor: često mu je kuvala, a on je, zauzvrat, delio sa njom svoje sledovanje hrane. Bio je to skoro porodični dogovor, te je bio uveren da je reč o nežnosti sa njene strane. Jedno vreme se nadao da bi mogli razviti prisniju vezu, ali on nije čovek kakav njoj treba. Iznuren, sredovečni *ment* zaokupljen poslom. Može ona i bolje od toga, nema sumnje. Ne, lepa žena poput nje zaslužuje muškarca koji bi se brinuo o njoj kako dolikuje, na kojeg bi bila ponosna. Veruje da će uskoro nekoga naći, a njemu onda opet sleduje kuvanje.

„Morali smo da uhapsimo jednog momka u predgrađu“, rekao je Koroljev, svestan da ju je u tišini posmatrao trenutak duže nego što pristojnost dopušta. „Reč je o ubistvu. Trebalo mi je vremena da sredim papirologiju. Bilo kako bilo, kupio sam sledovanje iz kantine. Da pogledamo šta smo dobili?“

Stavio je paket na sto, svestan da mu jezik ide brže od pameti. Zbog čega u njenom prisustvu brblja kao četrnaestogodišnjak? Ponekad poželji da nikada nije upoznao tu ženu, ali to osećanje ne potraje dugo; zahvalan je bogu što mu je poslao. Kakav bi mu inače život bio?

Koroljev je bio budan kada je začuo kucanje na vratima. Kada je kasnije razmišljao o tome, pitao se da li ga je probudio automobil koji se zaustavio ispred zgrade. Nije nemoguće: njegova spavaća soba gleda na uličicu, a ZIS je zasigurno zakloparao u snežnoj tišini moskovske noći. Razume se, pošto u svitanje kolovozi pripadaju crnim automobilima *Državne bezbednosti*, čitava ulica strepi od gašenja motora.

Koroljev je, dakle, bio budan, međutim, nije se sećao da ga je automobil trgao iz sna. Jedino što pamti jeste da je sanjao izlet kraj reke, s tom razlikom što je sada grlio Valentinu Nikolajevnu, dok je Nataša spavala pored njih. I dalje se dovoljno jasno sećao sna, te je mogao da oseti toplotu sunca na licu i talas radosti koji ga obuzima. Tih nekoliko trenutaka pre nego što su zakucali na vrata mogao je da lebdi do plafona od sreće, kao da ga težina sopstvenog tela ne drži prikovanog za dušek.

Tri puta su pokucali. Jednom. Dvaput. Triput. Nisu dizali veliku buku, ali je i to bilo dovoljno da se trenutak rasprsne, kao kada se čaša baci o zid.

Otkad je video kako izvode nesrećnog Kotova u pidžami, Koroljev je odlazio u krevet gotovo spreman za pokret, te je navukao pantalone i čizme pre nego što je shvatio šta se događa. Iako su tajanstvene pesnice ponovo zalupale, ovog puta glasnije i odlučnije, Koroljev je prvo obukao još jedan prsluk, uzeo svoj najtopliji džemper i zimski kaput, pokupio već pripremljenu torbu, i tek onda zakoračio u zajedničku sobu. Zaustavio se na trenutak i osvrnuo; palo mu je na pamet da možda

više nikada neće videti ovo mesto. Pa, ako je to namera gospoda, nema mnogo svrhe razmišljati o tome.

Još jednom se čulo lupanje, ovog puta upornije, i u hodniku se pojavio obrisi Valentine Nikolajevne. Iza nje je Nataša nešto pitala. Odlučno je zavrteo glavom, pokazujući joj da se vrati kod kćerke, međutim, nije se pomerala. Sačekala je da joj se približi i stavila mu ruku na grudi. Nagnuo se, nemoćan da se zaustavi, i udahnuo miris njene čiste kose. Kada se dovoljno pribrao, lagano ju je odgurnuo u spavaću sobu i zatvorio vrata. Nije bilo vremena da kaže bilo šta, makar da razmisli šta znači ovaj njen gest. Okrenuo se, udahnuo duboko i otvorio ulazna vrata.

Koroljev je trepnuo, na trenutak zaslepljen svetlom sa stepeništa, nakon čega se usredsredio na čoveka pred sobom. Bio je sam, što je neobično, te je Koroljev provirio u hodnik da vidi ima li još koga. Na ovo se mladi čekista osmehnuo, što ga je iznerviralo – ako nameravaju da ga uhapsu, neka se barem s poštovanjem ophode prema njemu.

„Ideš nekuda?“, upita momak. *Nema više od dvadeset pet*, pomislio je. Iako su mu oči bile u senci, Koroljev je stekao utisak da mu se podsmeva.

„Ti meni reci“, odgovorio mu je i još jednom provirio.

„Da, idemo na kratak put. Do Lubjanke.“

Opet taj mali, zagonetni osmeh zbog kojeg ga je zasvrbelo pesnica.

„Pa, ja sam spreman.“

„Dobro. Uvek moramo biti spremni. I danju i noću.“

Momak počinje da citira partijske slogane. Koroljev pomisli da je zbunjen, zato se i mršti.

„Vidi, druže, sada je pola tri ujutru“, jedva izgovori Koroljev. *Jesam li uhapšen?* želeo je da upita, ali se nije usuđivao.

„Vidim da si spakovao torbu za put. To je dobro.“ Mladić se cerio dok je glavom pokazivao ka koferu kraj vrata.

Koroljev proguta knedlu, osetivši da su mu usta suva kao šmirgla. Shvatio je da mu se nimalo ne dopada ovaj bezbednjak. Ipak, najednom ga preplavi nada – momak nije došao da ga uhapsi. Nitkov ga ismeva zbog toga što *nije* došao da ga uhapsi.

„Vidi, družo“, reče Koroljev, povrativši samopouzdanje, „ili mi reci zbog čega si ovde, ili me pusti da se vratim u krevet.“

Izgedalo je kao da je čekista popustio. „Ne treba ti kofer, družo. Pukovnik Rodinov želi nekoliko minuta tvog vremena, to je sve. Telefonska mreža je u prekidu, te nismo mogli da te pozovemo. Automobil je napolju. Ja sam Todorov.“

Nije pružio ruku niti je odgovorio na mladićevo predstavljanje. Uzeo je kaput i klimnuo glavom ka stepenicama, ne bi li mu pokazao da će poći za njim. Na trenutak je pomislio da se vrati kako bi smirio Valentinu Nikolajevnu, ali je ipak odustao. Opasnost još uvek nije prošla.

Koroljev je skoro čitav sat čekao u dugačkoj i uzanoj sobi, koja je više ličila na hodnik. Strogo lice generalnog komesara *Državne bezbednosti*, Đeržinskog, posmatralo ga je sa plakata kraj vrata, zajedno sa upozorenjem: „Budi na oprezu!“, što je Koroljev, onako iscrpljen, smatrao razumnim savetom.

Taman je pomislio da zavuče ruku u džep i potraži cigaretu, kada se začuo tresak nalik zatvaranju vrata, a potom i bat koraka. Ušao je mladi čekista koji ga je pokupio, sada u uniformi koja je prijatno odudarala od jednoličnih, plavih zidova.

„Spreman je, družo. Morao je nešto da obavi.“

Rodinov se promenio od njihovog nedavnog susreta. Nekada ružičasta i zategnuta koža bila je bleđa i mlitava, a obla, obrijana glava više nije isijavala onu sirovu energiju. Kada je podigao pogled sa dosijea, videlo se da su mu oči zakrvavljene i